

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național (AFCN).

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: secolul al XIX-lea*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
<http://revistatransilvania.ro/mdrr>

This novel was digitized for the project **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration (AFCN).

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: The 19th Century*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
<http://revistatransilvania.ro/mdrr>

3339

IULIU I. ROSCA.

SACRIFICIU PENTRU SACRIFICIU.

ROMAN ORIGINAL.

ORAVIȚA.

EDITURA LITRĂRIEI I. E. TIERANU.

1881.

SACRIFICIU PENTRU SACRIFICIU.

1868

ANUL 1868

3339

1984

1984

1998

IULIU I. ROSCA.

III 2012

SACRIFICIU PENTRU SACRIFICIU.

Anii temperază amorul, dăr' nu 'l sting.

Lord Byron.

Peter - Petru

BIBLIOTECA CENTRALĂ
SIBIU

ORAVIȚA.

EDITURA LITRĂRIEI I. E. TIERANU.

1881.

1868

REVISTA
DE
STUDII
ROMANE

Dedicația.

Cuî?

De-ași fi fost incredințat că cunosc două anime, tot atât de frumoase ca și ale eroinelor mele, le-ași fi inchinat lor cea de'ulăiu a mea încercare în genul acesta; din nenorocire însă numai în cărți se găsec asemenea anime de cari foarte rar putem întâlni pe scena lumii, în veacul în care ne trăim existența plină de materialism. Deci, mergeți, voi, — căroră am incredințat câte-va din amintirile mele, — în voia vânturilor neinchinate vr'unul nume carev'ar fi luat sub a lui ocrotire . . .

SCRISÓRE

D-luî I. E. Tieranu

la Oraviña, (Banat.)

Scumpul meu editor!

Îți făgăduisem un manuscript. Fiindu-mi cerut, mi-am adus aminte că rescolind uădinióră cenușa amintirilor mele, găsisem câte-va schinteî carî dedese vieța rëndurilor ce urméză, rëndurî carî zăceau, ca și uitate, intr'un vraf de hârtiî uitate, și astfel écă-le scóse la lumina pe care ți-o datoréză D-tale, scumpul meu editor. Ți le trimit rugându-te să primești și de astădată, din depărtare, o salutare frățescă din parte-mi, împreună cu părerile mele de réu, că n'am avut încă ocasiunea să ne vedem și să ne cunoșcem in persónă, ci numai prin miđlocirea serviciuluî postal.

1880 August, Bucuresci.

Iuliu I. Rosca.

Sacrificiu pentru sacrificiu.

Prolog.

Primă-veră se ivise prea de timpuriu și, de și abia în Apriliu, vieța de oraș devenise aproape nesuferită și locuitorii capitalei se întreceau să emigreze, precum toamna paserile călătore care fug la apropierea iernei.

Obicnuit să părăsesc în toți anii Bucureștii pentru cât-va timp, tocmai mă gândiam în ce parte mi-aș fi putut îndrepta pașii când amicul meu Aureliu Mugurelu veni să mă invite ca a doua zi să fiu gata de a-l însoți la Mugurei, în sinul familiei sale, anunțându-mă, tot-deodată și apropiata lui cununie cu domnișora Sofia Dumbrăvenu, al cărei logodnic șciam că era.

Propunerea lui venia tocmai la timp și, prin urmare, înțelegeți că nu mi-a trecut cătuși de

puțin prin minte, să n'o primesc, și a două di, in revărsatul dorilor, părăsirăm Bucureșcii.

Toți cei ce-au călătorit vr'odată in viața lor, își inchipuiesc plăcerea ce gustă cine-ve aflându-se, in faptul Țilei, într'un postalion, urmând vr'un drum mare despre munte și străbătând șesuri, codri, deluri, văi și riuri, însoțit de cântecele de diminéșă ale paserilor, sunetele clopotelor dela gâtul cailor și strigătele surugiului, și urmași de nori de praf pe cari caii îi ridică in trapédul lor.

După o călătorie lungă, dér' ale cărei numeroase plăceri nu mă voiu increca să le descriu, ajunserăm la Mugurei unde mama, tatăl și sora lui Aureliu mă primiră cu cea mai mare mulțămire și cordialitate.

A două di mă grăbiți să vizitez, însoțit atât de amicul meu Aureliu cât și de domnișora Maria, sorora sa, lunca, pădurea, heleștenul, văile și delurile Mugureilor că-cî, de și cunosceam din Bucureșci întréga familia a lui Aureliu, nu cunosceam moșia decât numai din nume.

Cătră séră pornirăm cu toții ca să dăm o vizită logodnicei amicului meu și familiei ei, proprietari ai unei moșii vecine.

Aci avui fericita ocaziune de a fi primit in sinul unei alte familii, tot atât de bună pe cât și familia Mugurel, compusă din domnul Dumbrăvénu,

soția sa și o copilă Sofia, gingașa logodnică a lui Aureliu, care-mi spusese, în convorbirile, că avea și o sororă, Matilda, ce se afla dusă în străinătate cu o mătușă a sa, dâmnă Brădescu, și care trebuia să sosescă în curând.

Nu trecuse mult din ziua în care pentru prima oră fusesem la familia Dumbrăvênu, și Matilda, atât de așeptată de sorora ei Sofia, sosi însoțită de mătușă ei: De aci înainte începură cavalcadele, excursiunile, jocurile și toate felurile de petreceri pe cari cine-va le pôte avea la țără.

Ce zile dulci, zile senine, am petrecut în sinul acestor două familii ce nu făceau decât una! Vecinic amintirea lor va rămânea nescersă în ânima mea.

Dar o întemplantare îngrozitoare era menită să turbure pentru un moment liniscea acestei vieți câmpenesci. Cititorii vor afla-o din capitolele ce urmază și prin cari m'am încercat a reproduce, pe cât mi-a stat în putință, fazele acestei drame ale cărei pregătiri nimeni nu le-a putut observa, fiind toți distrași cu diferitele ocupațiuni și preparative reclamate de nunta Sofiei, și care dramă pôte niciodată n'ar fi fost subiectul unei scrieri, fără stăruitoarea invoirei a eroilor ei.

I.

Adesea sub aparențele cele mai liniscite s'ascund dramele cele mai îngrozitoare, precum în foițele pline de farmec ale unei flori profumătoare zace omorătorea otravă și în fundul cristalinelor fontâne ale unui oasîs. călătorul obosit și insetat care voiește să sîrbă o picătură din apa cea recîrîtoare, zărește crocodilul spăimîntător.

Astfel era la Dumbrăveni, un cătun pitoresc, plin de amor și poesiă, care se resfață la pîlele munților, pe plaiul mînos și sub cerul de azur al Romîniei.

Era în Maiă, luna florilor, a profumelor și a dragostelor. Munții, văile, codrii, și în sfîrșit tîtăi natura, resunau de cîntec: munții de cavalele triste, ale păstorilor ce se tînguiau de dor; văile de glasurile argintine ale copilelor îndrăgostite ce incredințau vînturilor tainele lor; codri-de cîntecetele paserilor ce măriau dumnezeirea și în sfîrșit

totă natura de miele de linituri misterioase ce te fac să te oprești in loc căutând in zadar să ghidești de unde își iau nașcerea. Chiar și una din numeroasele aleie ale grădinei proprietărești resunau de accentele melodiöse, dar jalnice, ale unei voci femeiești.

Era Matilda care cântă :

Totă natura e 'n sərbătore:
Al primă-verei timp, a sosit;
Fluturul sbóră din flóre 'n flóre,
Pasérea cânta neconținut.

Zefiru adia, unda murmură:
Totul e viéță, totul e amor;
Blând melușelul pe dél se'ncură,
Pe când păstorul cântă de dor.

Dar' eu sunt tristă și in tăcere
Plâng, vai! amare lacrimi vërsând;
*Viéța imi pare că e durere
Și plâng. un negru mormânt cătând!

Aci Matilda își curmă cântarea; lacrimile in adavër îi inundase obrazii și vocea i se inecase.

Inaintă căți-va pași, își sterse fața și ochii de lacrimi și reincepu, dar cu o voce mai slabă și mai jalnică, părënd a fi cel din urmă suspin al clopotului care ni anunță mórtea unei ființe iubite:

Vești pe câmpia o mică flóre.
E fericită: trăiește o zi,
Când pere însă totuși sub sóre
In frumusețe ea străluci.

Când eu in viețã-mi cea sbuciumată
O zi ferice n'am viețuit.
De ce o flóre n'am fost creată
Și o zi numai să fi trait?

Dar' sunt menită ca in tăcere
Să plâng. amare lacrimi vërsând.
Vięta să-mi pară că e durere;
Să plâng. un negru mormânt călând!

Ea plângea cãntând și vântul cel ușor al di-
mineței îi ducea plãnsorile pe aripele-i diafane.

Apoi se aședã pe o bancã rusticã, sub o
salciã care gemea sub greutatea sutimilor de anii
ce-o incovoiau, și remase gânditoare — aci sub acele
rumurii pletóse al căror jalnic fãșăit părea a fi
echoul durerilor sële.

Ea, Matilda, într'o mână avea o carte: era
Werther de Góthe; in cealaltă ținea o batistã
cu care 'și stergea lacrimile.

II.

Dupã câte-va momente petrecute într'o mulț
contemplare, Matilda răsfoi cartea ce ținea in mână.

Inemeri tocmai acolo unde Werther, plin de emo-
țiune, citia Lottei, cu o voce întreruptă, pasagiul
acesta din Ossian:

„Sufflare a primă-verei, de ce mă decepți?
„Tu mă desmierți și 'mă dăci: Răourez eu picături
„din cer. Dar' timpul ofilirei mele e aprópe, că-cí
„aprópe e furtuna care a să 'mí smulgă frunțele!
„Măine va veni călătorul, va veni acela care m'a
„vădut in frumsețea mea; ochiul său mă va căuta
„pe câmp de giur impregiur și nu mă va mai găsi!“

Citirea acestui pasagiu avu același efect asu-
pra Matildei, care 'l avusese și asupra lui Werther:
Un fulger posomorit schinteia printre lacrimile ochilor
ei și un năor întunecos acoperi alba ei frunte...

Resfoi din nou cartea și citi:

„S'a hotărit, Lottă! vreau să mor, și 'l-o
„scriu cu sânge rece, fără să fiu transportat de
„vr'o esagerațiune romantică, in diminéta dălei in
„care te voiú vedea pentru cea din urmă órá!...
„Când vei celi acésta, tu, cea mai scumpă dintre
„femei, morméntul rece va și acoperi inghiețatele
„remășițe ale nenorocitului care nu șcie altă dul-
„cétă mai mare pentru cele din urmă momente
„ale vieței séle, de cât să petrecă cu tine... Ce
„nópte ingrozitoare! ba nu... ce nópte bine-făcătoare
„am avut! Ea e care m'a întărit in hotărîrea mea:
„vréu să mor!“

Aci Matilda 'și intrerupse citirea rămânând cugelătoare.

— Da! ți se apoi dânsa: de ce se mai prelungesc aici pre pământ o luptă desnădăjduită, o luptă pên' la capêtul căreia nu sper că o s'o pot duce? . . . Intocmai ca naufragiatul care, luptându-se in nôpte cu valurile furióse, nu mai zăresce nici o stea lucind printre pênzele de nûori întunecoși ce-acoper cerul și vede că numai mórtea e singură 'i scăpare, vêd și eu că, numai scăpênd de sgomotele vieței, mă voi odihni in pace! așa, deschidă 'și acum abisul eternității infiorătoare 'i gură ca să mă priméscă.

După ce rosti aceste cuvinte își urmă éráș citirea :

„Mii de idei, mii de proiecte îngrozitoare se frământau in sufletul meu turburat, și in cele din urmă, ajunseră la acesta singură și ultimă gândire: „Vreau să mor! . . . Mă culcați și ați de diminéță, in totă linișcea desceptărei, găsiu încă fixă și neclintită in ânima mea această hotărîre: Vreau să mor! . . . Nu e desperare, e incredințare că am ajuns la capêtu cu povêra mea și că mă sacrific pentru tine. Da, Lottă! de ce sê n'o spun? Trebuie ca unul din noi trei să péră, și acela vreau să fiu eu!“

— Da! Matildo, tu vei fi aceia care va peri! murmură ea. Trebuie ca tu să sîi sacrificată pentru fericirea sororei tée . . . Ea 'l iubesc! Oh, Werther!

durerea ta a găsit un răsuneț puternic în âinima mea: Amânduoi am avut aceeași sôrte! . . . Tu mi-ai arătat sfârșitul cel mai pulincios, și 'ți mulțămesc.

Remase gânditóre. Ochii 'i din întemplantare cădură din nou pe carte citind, ca fără voiă, aceste rëndurî:

„Să mă omor, pe mine! Fie dér! . . . Când , într'o sêră frumósă de vêră te vei sui pe munte, , gândesce-te atunci la mine; adu-ți aminte de câte , ori am străbătut acéstă vale; îndreptăză-ți apoi , privirea spre cimitirul în care se allă mormêntul , meu și veđi, la cele din urmă rađe ale sôrelui , apunênd, cum vântul clêtină în tóte părțile ierba , cea 'naltă care-l acopere . . .”

Durerea o sdrobia. Voi să se scóle, dér' piciórele'i cele delicate îi refusară sprijinul lor și cădu éráși pe bancă.

Ce contrast surprindêtor între jalca ei cea adêncă și veselia cea mare a naturei!

Un om, care se đice că este clișul și ase-mênarea lui Domneđeű, și mai mult încă, o femeicű, o fecióră, un ânger, suferia, și nimeni, nimeni nu lua aminte la acésta: Fluturii sărutau florile carii, în linișce, respândeau, ca în tot-déuna, profumele lor îmbêtătóre în aierul cel rêcoros al dimineței: paserele sburau pr'între frunđele arborilor: crengile lor frămêtau la ușóra suflare a bórelor ce increșiau

fața undelor în cari cerul își oglindia seninătatea, schinteianđ de rađele unui s3re de primă-v3ră și totul își urma cursul regulat atunci când Matilda, ea singură, v3rsa lacrimi pe cari nici odată n'ar fi trebuit să le verse.

D3r' asta este s3rtea moritorilor! Totul, p3nă chiar și Domneđeirea, pare că ride de nenorocirile n3stre!

III.

Cred3m că, în timpul când Matilda va sta absorbită în negrele g3ndiri ce-o frământau, e bine ca celitorii să facă o cunoștință puțin mai intimă cu d3nsa.

S'au făcut alătea descrieri și alătea comparațiuni despre portretele eroinelor de romane, în cât f3rte cu greu am putea ca să găsim vr'o descriere, vr'o comparațiune care să fie ce-va nou. Nihil novi sub sole! De aceia, tem3ndu-ne să cădem în ghiarele Zoililor cari n'asc3ptă de cât să găsc3scă cea mai mică asem3nare cu vr'o eroină din cutare și cutare autor, ca să strige pe t3te tonurile: plagiare! ne vom mulțami să fim cât se va putea mai comuni și mai simpli, țin3ndu-ne numai și numai în limitele adev3rului.

Romănul are o vorbă care ar3tă deseveșșir3a fizică; ac3stă vorbă este: frum3să. Eh, bine!

nu vom spune alt nimic de cât că Matilda era frumósă, frumósă in tótă puterea cuvântului.

Natura fusese prea darnică in privința ei: frumsețe, spirit, îi dăruise tot; putem dice că era perfectiunea personificată.

Ea era fiica cea mai mare a soților Dumbrăvėnu. După ce își terminase studiile făcute in țeră, fu luată de o mătușă a ei, vėduvă, care totdeodată îi era și nașă, și dusă in străinătate.

Dómna Brădescu, — așa se numia mătușă Matildei, — o adora ca pe o divinitate, o idolatriza. După cum nu avusere nici un copil, și soțul, — pe care'l iubia cu acea dragoste bine cuvântată cu care fie-ce soție este datóre să iubească pe tovarășul vieței sėla, — îi murise încă in flórea vėstei, își concentrase tot amorul de soție, pe care il avusese și de mamă, pe care l'ar fi avut, asupra nepótei și finei sėle.

Aci, in străinătate, Matilda își completă studiile cu un succes strălucit; apoi, impreună cu mătușă sea, după ce vizitară Europa in zig-zag, se întórse in țeră.

Sosind la Dumbrăveni, proprietatea părintescă, găsi pe părinții ei ocupându-se cu pregătirile de nuntă ale Sofiei, sorora sea.

Abia câte-va țile trecură dela venirea ei și veseliea ce-o caracteriza se schimbă deodată in intristare.

Nimînî nu putea să-și talmăcescă pricina acestei schimbări atât de rapide, că-cî nimînî nu șcia nimic afară de cer, care șcie tôte, ea și ... și ... celitorî vor afla mai târziu.

Și cu cât veselia se măria la Dumbrăveni, cu cât ziua hotărită pentru nunta Sofiei se apropia, cu atât Matilda devenia din ce în ce mai tristă.

Câte-va momente de veselie veniau câte-odată să gonescă năorii de durere cari'i acoperiau fața, dăr' ele periau îndată și lunga suferință relua locul scurtei veselii.

Răspunsu 'î, la tôte întrebările ce i se făceau atingătoare de intristarea ei, erau, sau eternul nu șciu, sau vr'un motiv care 'î venia în minte, invocat numai ca să conțină întrebările și să înălțure curiozitatea.

Și apoi, cată s'o spunem, Matilda se păzia foarte mult de a se arăta suferindă între ochi mai mulți: ea nu 'și destăinuia durerea de cât numai singurătăței, această nedespărțită soră și singură consolătoare a intristărei, și nu 'și incredința plânsul de cât numai vînturilor:

În orele'i de mahnire o vedeai rătăcind aci prin hătrănele aleie ale grădinei, aci prin vâlcelele ce se 'ntindeau printre dealuri, aci pe colinele măguratice, și-aci prin dumbrăvile tinere, abia innugurite, ce 'ncongiurau satul. De multe ori rătăcind

astfel, se așeza pe malul riulețului care șerpuia misterios printre arbori udând pόμεle delurilor și rămănea astfel visătoare, contemplant limpede în unde ce se duceau la vale și cari i se părea că compătimeasc, prin murmurul lor duios, de durerea ei.

Când ănimă îi era împovărată peste măsură, atunci isbuția în plângătoare valuri de armoniă adresând Filomelei, această nenorocită soră a Progneiei, următorele accente:

Filomelă blândă, sôță de iubire.
Ce în cale-mi tainic de amor suspini.
Într'un cânt de jale, ori de fericire.
Vin'o, suferința crudă să 'mi alini.

Înima-mi duiôsă suferă 'n tăcere
Sfășiat' amar nic de-al durerii spin.
Fără s'aibă 'n lume nic o mângâiere!
Vin'o suferința crudă să 'mi alini.

Înfocatu'mi suflet iule se va stinge!
Pentru mine vișor sunt zefirii lini.
Decă plânsu'mi, dragă, ănimă ți-atinge.
Vin'o suferința crudă să 'mi alini,

Că-ți să 'ntrebe niminî nu s'oprește'n cale.
De ce ochi'mi astăzi nu mai sunt senini
Și revêrs ca valul cântece de jale ...
Vin'o suferința crudă să 'mi alini.

Vedând însă că gingașa păsărică își urma
sborul, fără ca să ia aminte la glasul ei, incheia
cu durere:

In zadar sunt însă plânsurile mele!
Ora mea din urmă curând va suna
Și-orî ce suferințe, orî ce chinuri grele,
In momentu'mî rece se vor alina!

Matilda era poetă: acestea erau însuși accen-
tele animei sêle.

IV.

De mult Matilda se afla cufundală in dure-
rôsele 'i gânduri, când o voce rêsunătore, veselă
ca ciripitul celei de 'ntăi rîndunele care, sosind
primă-vêra din sinul străinăței, își regăsesce cuibul
părăsit, s'auđi cîntînd:

Mult dorita primă-vêră
Se re'ntorec 'n scumpa-mî țeră;
Cîmpii, codrii, mîndre flori,
Firea 'ntrégă, re'nvieză
La strălucitorea rađă
A cerului fără nouri.

Auđirea acestor accente argintine o smulse
din absorbirea ei; își sterse lacrimile cari 'i brăs-
daseră fața și, chiâmându'si tôte puterile in ajutor,
se sculă.

Tocmai era timp, că-cî stăpâna vocei care s'auşia spărgînd aierul cu armoniósele 'i vibrări, s'aretă la cotitura aleei ce conducea la banca Matildei.

Acésta era o fetiţă veselă şi gingaşă ca primăvêra, care, cum vîdu pe Matilda, se răpeşi spre dînsa şi, îmbrăcişându-o îi dîse:

— Bună diminéţa, draga sorióră. 'Te-ai sculat mai 'nainte de cât toţi, chiar şi 'naintea dîiorilor: Se vede că eşti dîna lor.

Matilda, drept respuns la acest compliment măgulitor, işi puse buzele pe fruntea tînereî, albă ca fulgul lebedei ce se légănă pe unde, şi imprimă pe dînsa o sărutare de soră.

— Dér' ce ai tu? o 'ntrebă copila observând urmele durerei intipărite pe faţa Matildei, cu tótă silinţa ce ea 'şi dedese ca să le-ascundă de privirele sororei séle. De ce eşti aşa de tristă, de 'mî semenî cu tîmna cea bîtrână? Şi-apoi când? Tocmai astădî: dîua nunţei mele, a sorióreî tîle Sofia. Spune-mî! Ce ai?

— Nimic! respunse Matilda.

— Nu, nu, nu se póte! Ai ce-va şi nu vrei să 'mî spuni.

— Nimic, îi repet, respunse éráşi Matilda. Stînd la umbră, umezela, aierul dimineţei mi-aû făcut reû.

— Atunci de ce stai aici? Haidemî in colo.
Și apucând pe Matilda de mână, s'globia copilă porni 'nainte târindu-o după dânsa.

Eșiră la un luminiș întins smăltat de flori. Rațele s'orelui, ne mai împedecate aci de vr'un obstacol, inundau luminișul cu miî de valuri de lumină, prefăcând in strălucitoare diamante picăturile de ruoă, aceste lacrimi lainice ale nopței, ce tremurau pe firicelele de ierbă și de flori de témă ca să nu le sorbă privirea cea arđetore a s'orelui.

— Ah! ce flori drăgălașe! esclamă Sofia. Veđi, ieri nu erau încă in florite așa de mândru: au in florit de điuă nunței mele. Haidemî să facem câte un buchet.

Și Sofia, lăsând pe Matilda de mână, in ce pu să 'și formeze buchetul.

— Ânger de copilă, — murmură Matilda privindu-o, — fie ca in t'otă vieța tea să fii tot-alăta de veselă și de fericită.

Apoi, după câte-va momente, adaoșe:

— Și o să fie! . . . Oh, D'ómne! n'ar fi óre p'ecat ca această ființă, atât de nevinovată, să suferi? Nu! nu va suferi! . . . Cu vieța mea voiu sigila fericirea ei . . .

— Veđi ce frumos buchet mi-am făcut; ia să ved și p'al teu, — đise Sofia întorcându-se spre sorora ei. Dér' vedându-o stând nemișcată, adaoșe:

— Cum? n'ai cules nimic? Oh! asta mă supără prea mult și, drept pedepsă, am să te sărut pentru ca să mă faci un buchet de nuntă.

Și, dicând acestea, se acăță de gâtul Matildei ca o blândă ederă de trunchiul unui stejărel, sărutându-o de miț de ori.

— Da, draga mea Sofiă, o să 'ți fac un buchet frumos, încântător ca tine, copila mea.

— Să 'ți ajut și eu?

— Nu, nu, tu du-te și te gătește de nuntă: il voi face singură cum imi va plăcea; și, sfărșindu'l, voi veni eu ca să-ți ajut.

Sofia plecă.

Matilda, aruncându-și privirea împrejur pe flori, își puse ochii pe un răzor de miosolis (nu mă uita), și își îndreptă pașii în spre partea aceea; ajungând la răzor, începu să culegă pe cele mai frumoase flori și să-și formeze buchetul.

Veselia naturii și rațele cele vii ale sorcei de Maiu, cari sfâșiaseră velerile de neguri ale dimineții, influențară pôte să-î imprașcie ore-cum mahnirea, că-cî părându-se că uită un moment durerea ce-o domina cu puțin mai înainte, zimbetul i se ivi pe buze și, culegând mereu floricele și înșirându-le în buchet, le descânta îngânând cu voceă ei cea dulce, pe o ariă improvisată:

Miosotisu! mândru, 'și ia sborul
Din sînul ținei florilor, vrînd
Ca s'amintescă  r și amorul
Celor ce 'l uită aș  cur nd.

Junii, pe car'i i 'ncinge dorul.
In spre c mpia pașii 'ndrept nd.
De-ajung acolo unde isvorul
Murmură tainic ierba sc ld nd.

Și 'l văd și unde cum s'oglindez ,
S'oprese in calc, ad nc oft z 
Și 'l spun tot dorul ce l'ar purta;

Căci cu bl ndețe el cuv nt z 
Celor ce amorul i 'nfl c r z :
'Ah! m  iubeșce, nu mă uita!'

După-ce formă două buchete numai din miosotis, din aceste grațioase flori ce par a fi născute din lacrimile indr gostișilor in noștile senine de primă-v r , se indr pt  spre casă.

Ajunsă aci, intr  in camera ei, așed  buchetele in apă, in neșce buchetiere de porcelan, și eșii spre a se duce in camera Sofiei.

V.

Cine ar putea să descrie răpitorul tablou  ce aci se inf lș  ochilor Matildei? Sorora ei, sburdanța Sofia, se afla de 'naintea unei mărețe oglinzii

de Veneția; mama și mătușa ei, ajutate de o fată din casă, să grăbiau care mai de care să facă tenerei mirese o toaletă care să nu rămână mai pe jos de gingășia ei. Aci Sofia, nerăbdătoare, își rădica răpitoarele și mănușile rosalbe vărindu-le în undele părului ce-i acoperia acum umerii căzându-i până la picioare, întocmai ca bătăla care pușin mai în urmă era să unduleze în valuri de aur pe umerii ei albi ca spuma valurilor, și împedecând astfel pe cei ce voiau s'o gătescă: aci, dojenită de mama ei cu o seriozitate prefăcută, se lăsa indolentă în voia mânelor ce-i impletiau cositele. Numai domnia-văstră, domnelor, cari ați trecut prin această fasă, cea mai fericită din viața unei femei, puteți să cuprindeți cu gândul un asemenea tablou ca acela ce se afla de naintea ochilor Matildei, numai domnia-văstră puteți să vă inchipuiți nerăbdarea, veselia și miele de palpitări ce făcu să se bată cu putere peptul tenerei logodnice în ziua nunței.

Acastă priveleşce, plină de animație, oprise pe Matilda în loc. Ea privi cu admirație, cu o plăcere nedescrisă, scena ce se înfățișa privirei se sale. Și cât de scump n'o costa pe dânsa această plăcere! . . . Numai înima ei ar fi putut-o spune și adâncă expresiă de durere care îndată înlocui trecătorul simulacru al plăcerei de un moment ce se arătase pe fața ei.

Femeia însă, chiar când credem că e cea mai slabă, adesea e tot cea mai tare. Matilda își porunci să fie veselă și tristețea dispăru sau, mai bine zis, se prefăcu că dispăre de pe figura ei.

— Mamă și mătușică, — zise ea apropiându-se de grupa care se găsea în fața oglindei, — domnia-vastră, ca mai esperte în materie, ar fi bine să vedeți de celelalte orânduiele ale casei lăsându-mă să vă înlocuiesc, și vă asigur, — adăose ea cu o neșpusă grație, — că voiu fi la înălțimea misiunii ce 'mă veți încredința.

— Așa, așa, bine zice sorióra mea, — aprobă Sofia. — Domnia-ta, dragă mamă, și domnia-ta, iubită mătușică, duceți-vă și vă ocupați cu celelalte pregătiri trebuincioase și lăsați pe drăguța mea sorióra să-mi facă toaleta. Ea are în toi-déuna gusturi frumoșe, ca și dânsa.

— Și la ce 'mă foloseșce frumusețea! . . . — murmură Matilda.

Bătrânele trebură să cedeze tinerelor: ele se retraseră, și Matilda le luă locul.

Câte bătrâne din societatea în care trăim n'ar trebui să cedeze tinerelor, și cu toate acestea le vedem tot înainte, făcându-se adesea obiectul de batjocură al celor ce le incongioră? De aceia se vede că perii de argint au perdut atât de mult din respectul ce li s'ar fi cuvenit . . .

„Dér' să urmăm.

Trecem peste orî ce aménunte cariî n'ar avea nici un interes pentru cititorî și n'ar face nimic alt de cât ar âmple paginele in zadar.

Și cine ar fi ôre curios să șcie, de esemplu, cum era gătită Sofia? de ce materiă îi era rochia? ce fel de croielă avea? etc. Credem că e destul să spunem că era gătită in chipul cel mai cuviincios; și cu o simplitate cămpenescă, fără nici o pretențiă infumurată, acéstă hólă atât de lipiciosă care ne face să ne temem că prea puține din fețele de astăđi au scăpat de ciumósa ei atingere.

Am đis că Sofia era gătită cât se póte de simplu și tocmai acéstă simplitate o făcea să fie cu mult mai frumósă, mai atrăgétóre, și mai adorabilă, că-cî mai in tot-déuna tot, ce e simplu e mai frumos. Ce vreți? când cine-va e prea încercat, șovăieșce sub greutatea sarcinei.

In pregătirile nunței ora fixată pentru cunună se apropia. Deja mirele și nunți asceptau in frumósa bisericuță a monăstirei Z . . . , unde era convenit a se sêvărși căsătoria.

Mănăstirea Z . . . nu era decât de o gónă de cal departe de Dumbrăveni; de pe vârful colinei ce se 'nălța la capétul cătunului, ochiul putea deosebi rusticele 'i turnuri de lemn perdate printre stejariî ce încongiurau mănăstirea.

Töte fiind gata, porunciră de a se inhăma
caii.

VI.

Pe când fie-care era ocupat cu câte ce-va,
Matilda se cobori in curte aruncându-și privirile pe
mulțimea argaților cari alergau încöci și încolo
avënd fie-care câte o poruncă de implinit.

In ochii ei un foc sinistru se vedea arđënd;
infățișarea îi arăta o hotărire neclintită.

Ea își aținti privirea asupra unuia din argați;
acesta era un slăcău chipeș, de o statură 'naltă,
falsic ca un brad de munte, a cărui cămășă despi-
cată și cu mâneci largi, lăsă să se vadă un pept
și niște brațe de atlet: peru-î negru ca și ochii îi
plinî de vioiciune, îi acoperia umerii cu umbröse
plete care fillăiau in voia vântului și pe cari pocita
disciplină militară nu le atinsese încă.

— Sandule, — strigă Matilda.

— Porunciți, c'oniță, — răspuse Sandu apro-
piându-se in grabă de aceia care-l strigase.

— Ascultă-mă, — dișe Matilda încet; — dute
in grădină și așceptă la pavilionul de pe movilița
din fundul aleei ceî mari. Ai auđit?

— Am auđit, c'oniță, — răspuse Sandu. Și
plecă impresionat adênc de ciudata expresiă ce era
intipărită pe fața tenereî slăpâne.

Matilda se urcă sus, reîntră în camera ei și se aședde de 'nainte a unei mesciore pe care se afla toate cele necesare pentru scris. Era emoționată la culme, după cum e tot omul în momentul când e aproape să sêvêrșescă ce-va: o pălire de mörte se întinse pe descompusa'i față, întocmai cum nñor'i ce'i galbeni-cenușii coperă, în unele nopți brumöse, fața cea palidă a lunii; buzele'i deveniră sêrbede; mânele începură să'i tremure, ast-fel că'i trebui o mare silință ca să pôtlă apuca un condeiu și să scrie câte-va rënduri. Puțin câte puțin însă voința se părea că învinge emoțiunea. După ce sfêrși de scris, induoi hârtia și o puse într'un plic pe care-l ascunse în sin; apoi rêmase gânditöre.

Răpedi îi fură însă gândurile că-ci se sculă și eși din cameră îndreptându-și pașii cu ferelă spre camera domnului Dumbrăvenu, tatăl ei; ajunsă aci, își aruncă ochii pe păreți și sigură că nu era yêdută de nimeni, 'și 'i linti pe acela unde se afla panoplia, părënd că voia să alégă ceva; apoi trase răpide un scaun, se sui pe el, și luând unul din numeroșele pistole ce se aflau aședate într'o neregulă pitorescă, 'l ascunse, cât putu mai iute și mai bine, sub hăinuța pe care și-o arunçase pe umeri, se dede jos, puse scaunul la locul de unde-l clintise și, cu aceiași precauțiune și grabă cu care venise, eși reîntrând érași în camera sa. Dup'aceia ascunse

pistolul sub una din saltelele patului ei, luă unul din cele două buchete de miosolis pe cari le formase cu câte-va ore mai 'nainte și se strecură prin ușa de din dos a caselor care ducea in grădină, dispărând in aleie.

Sandu următor poruncei ce i se dedese, ascepta.

Matilda deschise ușa pavilionului și intră urmată de Sandu.

— Sandule, — îi dîse ea inchișend ușa, — am să-ți dau o 'nsărcinare; si-vei tu atât de bun ca s'o 'mplinești?

— Auți vorbă, c'oniță. Și au mai este de 'ntrebat? — răspunse chipeșul flăcău adresându-î o privire plină de o respectuósă și naivă imputare.

Și 'n adevăr atât Sandu, cât și toți cei alți argați ai curții ar fi fost in stare să 'și dea și vieța pentru acéstă atât de bună stăpână.

— Îți mulțamesc, bunul meu Sandu, îi mulțamesc! Écă de ce vorba:

Și, dîcend acelea, scóse plicul din sîn.

— Veți hărtia-asta? Ia-o și du-te la mănăstire; acolo fă cum vei și s'o dai in mâna domnului Aureliu, ginerile, împreună cu acest buchet de flori, dîcendu-î că e darul ce 'i trimit de nuntă. Poți s'o faci asta?

— Și ce nu pot face eu, c'oniță? Numai

unul ca d'alde Năstase, n'ar putea face. Dér' Sandu e Sandu și Năstase, Năstase.

Năstase era un sêrman năuc, rîndaș la grajd, obiectul de ris al celor alți argași.

— Bine! Așa dér' mă 'ncred in istețimea ta. Numai înțeles-ai tu ce îți-am spus?

— Cum trebuie să 'ntelégă orî-ce om cu mintea întrégă.

Și Sandu punênd biletul ce i 'l dedese Matilda in indoiturile brêului sêu și luând buchetul, se gâti să plece.

— Pe unde o s'apucî? — lu'ntrebă Matilda.

— Apoi, de-adreptul prin pădure, ca să ies mai răpide.

— Te vei pădi să nu te vedă cine-va.

— Nicî vorbă.

— Și Sandu plecă răpide îndreptându-se spre mănăstirea Z . . .

VII.

Matilda, rămânênd singură, părăsi și dênsa pavilonul spre a reîntra in camera cî unde se aședă din nou la mescióra de scris. Condeiu alunecă pe hârtie întipărirind pe dênsa ideiele ce mintea și ânima eî, amêndouê turburate de gravitatea momentului, îi dictau.

Acastă scrisóre era destinate pentru Sofia;
écã ce cuprindea :

„Sofio, iubitã soriórã, primesce bine-cu-
vântãrile ce sufletul meu îți dã mai 'nainte de a
,șĩ lua sborul dupã pãmânt. Trebuia negreșit o
,jertfã care sã consãntescã fericirea ta, și acestã
,jertfã, care trebuie sã fiu eu, e gata a se înde-
,plini; când tu vei citi aceste rëndurĩ ea deja va
,fi sãvãrșitã. Mor însã veselã, șciind cã mã sacri-
,fic pentru fericirea unui ânger ca tine. Mângãie
,pe pãrinții nostri și pe mãtușã mea de perderea
,aceleia care, trãind, ar fi fost o nenorocitã stavilã
,pusã in calea fericireĩ tale. Primesce, odatã cu
,cel din urmã al meu adio, și buchetul pe care
,l'am format astãđĩ de diminéțã pentru tine. Te
,conjur, nu plãnge! O mirésã nu trebuie sã verse
,lacrime, in điuã nunței, lacrime de durere, ci
,lacrime de fericire, mai cu sãmã când nici eu,
,mirésã mormântuluĩ, nu plâng scriindu-ți.“

„Încã odatã: Adio! Fii fericitã!

„Matilda.“

Dupã ce fini, luã buchetul de miosolis și 'l
aședã lângã scrisórea pe care o lãsã deschisã. Apoi
se duse la pat, scóse pistolul de unde l'ascunsese
și, cu destulã pazã și grabã, se strecurã din nou
in grãdinã, strãbãtu din nou aleea cea mare, intrã
in același pavilion unde cu câte-va momente mai

3*

'nainte tănuise cu Sandu, și incuiâ ușa după dânsa, lăsându-se a cădea, ca sdrobotă, pe un scaun.

Pavilionul acesta era așezat p' o mică movilă acoperită d' o iarbă mătăsoasă de o verdéță minunată; el era construit din stêlpi de lemn de stejar, ridicăți p' o basă octagonală, in cari erau prinși locuri și cervele, asemenea de stejar, cu geamuri de diferite colorî. Vêrfu-î țuguial, ca al unei glugî de coceni, se perdea printre brađii cei tenerî, îmbrăcișai de ederă, cari, înălțându-și mărățu-le frunte cu trufiă, își impreunau ramurile formându-și ast-fel o cingătoare de verdéță. În ântru, de giur împregiurul păreșilor se întindea o laviță imobilă, construită din bucățele de lemn necioplit, prinse una lângă alta; in mijlocul pavilionului se afla o masă incongiurată de șese scaune tôte de aceeași construcțiã pitoréscă precum era și lavița; pe jos, pardoséla era in parchete.

Am đis mai sus că Matilda se lăsase a cădea pe un scaun; nu trecură câte-va momente insă și ea incepu să cerceteze pistolul. După ce scóse dopul de hârtiă ce se afla pus in vêrful țevei, rădică cocoșul, — care deja era rēdicat la pasul întâi, — la pasul al doilea, și esaminându-l cu atențiune: arma era încărcată in tótã regula, căci unul din obiceiiele domnului Dumbrăvenu, tatăl ei, era și acela de a 'și avea in tot-déuna armele încărcate.

Dup' aceia rădică unelta ucigătoare la înălțimea peptului. Gata încă a o descărea, mâna îi tremură. Sèrmana Matildă! Pân' aci nu creduse că momentul cel din urmă e, tot-deodată, și cel mai teribil din viața omului. Pân' aci ea privia mórtea ca singura vindecare a suferințelor ei; acum însă, când o vedea în față, i se păru fiorosă. Așa este în tot-déuna; ne decidem foarte ușor să facem un lucru, fie chiar și să comitem un sinucid; când însă e în adevăr ca să 'l sèvărșim, hesităm.

Creierii ferbeau în capul ei; tèmplele-i svécniau cu furia.

Cu tóte acestea șcia că a trăi era pentru dènsa ce-va cu mult mai grozav chiar și de cât mórtea. Așa dér' decisiunea ce luase, era luată, și-apoi ideia că póte Sandu va fi ajuns la monăstire și va fi dat scrisórea la destinația, o întări din nou în hotărîrea îi slăbită un moment. Da! Sandu póte va fi dat aceluî domn Aureliu scrisórea ce singură era să rădice mai în urmă un colț din vélul ce acoperia misterul pe care Matilda își pusese tóte silințele pentru ca să-l țină tainuit; scrisórea ce era menită s'aducă un desnodământ acesteî pasionate drame ce se urția în sinul linișcei aparente a vieței cãmpenceșei de la Dumbrăveni.

VIII.

După ce Matilda sfârșise de a găti pe Sofia, acéstă chiămare pe mama și pe mătușa sa ca să 'și arunce amêndoué o cea din urmă privire asupra gătelei séle de mirésă, đicênd, cu o nespusă grațiă, Matildei:

— Acum, dragă sorióră, mulțămindu-ți de frumósă toaletă ce mi-ai făcut te rog ca și tu, la rëndul têu, să te duci a te găti pentru nunta soriórei tale, și fă-te . . . și fă-te cât se va putea mai frumósă. Șciu că n'ai trebuință de adjutorul nimênuï, după cum îți place să te gătești in tot-deuna singură, cu tóte acestea indată voi veni și eu ca să-ți admir gătela.

Și acățându-se de gâtul ei, o sărutase de miï de ori.

Matilda dér plecase, după cum gândia Sofia, ca să se gătescă de nuntă.

Plecase, și 'n adevêr ca să se gătescă, nu însă de nuntă, ci de mórte.

Așa dér cititoriï nu vor fi surprinși cătuși de puçin vëđênd că nimini nu băgase de sémă absența

Matildei. Chiar Sofia, aci ocupată să se mai admire pentru cea din urmă oră în oglindă, aci se pună la loc vr'un firicel de păr rebel, scăpat din cosiță, aci să se mai ștergă de vr'un praf închipuit ce i se părea că 'l vedea pe rochia ei, aci mai alergând să dea și dânsa vr'o poruncă servitorilor amețiți de-alăta alergătură în dreapta și 'n stânga, toate acestea, unite și cu mișcarea sufletescă ce 'i pricinuia ora solemnă care era aprópe să sune, ocupându-i spiritul, fu ast-fel distrasă încât uilă pentru un moment pe sora sa Matilda. Cei-lalți, absorbiți asemenea, nu se gândiră mai mult decât dânsa, și în tot acest interval de timp ce se părea că o favorisează, Matilda avu destulă vreme pentru ca să 'și facă toate pregătirile necesare la îndeplinirea funestei sale hotăriri.

Dar în sfârșit odată absența ei trebuie să fie observată și acesta nu 'ntârziă mult.

După poruncile primite vizitii înhamaseră caii și traseră la scară.

Ce tablou răpitor! caii, gătiți cu panglice de diferite colorii, ca florii și batiste albe ce fâlfâiau în voia vântului, băteau din picioare de nerăbdare scuturându 'și neîncetat șirurile de clopoței ce le atârnavu la gât, și cari scoteau acele sunete de zing-zing atât de drăgălașe. Surugii investimetați în pitoreșcele lor costume, costume rămase din bătrâni

și a căror urme au început, din nenorocire, să se ștergă cu totul de când drumurile de fer au înlocuit postalioanele și de când boeria strămoșescă s'a schimbat în baroniă străină, surugii, dicem cu brîul încins în numeroase șiruri de bete cusute cu lănițe, cu fluturi și cu mărgele, așteptau călări pe seoașii lor, cu o mână scuturând frânele cailor, cu alta plesnind din lungile lor bice cu sfêrcuri de mătase, și mișcând din cap cu mândria spre a desface în vînt atît lungile lor plete brune cît și numeroasele fășii de panglice tricolore ce aveau la pălăria. Argații, așteptând cele din urmă porunci, steteau înșirați pe lângă postalioane, și țeranii, femeii, fete, bărbații, slăcâi și copiii, toți găliți de sêrbătore, priveau înșirați pe la garduri, nunta care era să pornescă.

Gata să cobore treptele teraței ce se 'ntindea în fața caselor ca să pună piciorul pe scara trăsorei, Sofia, aruncându-și o ultimă ochire asupra-și, vedu că 'i lipsesce ce-va: buchetul de nuntă, buchetul pe care Matilda rămăsese în grădină să-l facă. Acesta 'i aduse aminte că sorora ei lipsia.

În acelaș timp, mama și mătușa Matildei vedu că dînsa nu mai venea, trimiseră, 'ndată pe una din servitore ca s'o chîame; acesta însă se întorse spunuînd că c'onița Matilda nu era în casă. Nerăbdarea începu să gâdile ânimile tuturor, cari porniră s'o caute prin cele-lalte încăperi.

Într'acestea, Sofia se duse să ia însa-și mănunchiul de flori din camera Matildei; vedându-l pe mescióră, s'apropiă și 'l luă; in acelaș timp însă, ochii alunecară pe hârtia ce se alla lângă densusul, pe scrisórea Matildei. Curiositatea, acéstă primă trăsură de caracter a femeilor și care a perdut pe strămóșa lor, o făcu să ia hârtia in mână și să citescă cele ce erau scrise pe ea. Dér dela cele dintèiu rëndurî ochiî i se împaiangenară, un tremur nervos o apucă, scóse un șipet și, cletinându-se, cădu pe scaunul ce se alla lângă mescióră.

Șipetul cî fusese auđit: toîș se grăbiră s'alerge in camera Matildei.

Aci găsiră pe Sofia, aprópe leșinată, întinsă pe scaun sdrobotită de durere; mănunchiul de miosolis care 'i scăpase din mână, zăcea la picióarele ei.

— Sofio, ce ai? ți-e rău? — o 'ntrebară mama și mătușa ei.

Drept răspuns, Sofia 'și îndreptă ochiî spre biletul ce, ca și buchetul de flori, îi căduse din mână, arătându-l cu degetul.

Dér nimeni nu 'nțelese nimica ei și D-na Dumbrăvénu, cređénd că Sofia 'i arată buchetul, s'aplecă, il luă de jos și 'l presintă.

— Haidem! e timpul să plecăm... Écî 'ți și buchetul.

— Nu! — abia putu în sfârșit să pronunțe Sofia cu silnicia.

Și, întindând din nou mâna spre bilet, adăose:
— Hârtia.

Dómna Brădescu se grăbi s'o rădăce de jos.

— Citiți! — măi țise Sofia.

Dómna Dumbrăvenu, curiosă, se apropiă de sora ei spre a citi și dēnsa aceea hârtia care era să li esplice cauza țipētului Sofiei.

Efectul ei fu trāsniitor.

— Iute! Alergați! Cătați-o! pentru Dumnețeu!
— fură vorbele ce se putură îngāna.

— Vai! numai de-ar fi timp! — esclamă Sofia.

Slujitorii, cari nu putură înțelege nimic din acēstă scenă ca și mută, steteau mișcați: buimăciți de gróza ce se vedea întipărită pe fețele stăpānilor lor, nu scia, nici unul din ei, ce trebuie să facă.

IX.

În acelaș moment domnul Dumbrăvenu se ivi pe pragul ușei.

Acesta era un bărbat robust, tipul Românului verde, bine făcut și plin de o inteligență care pătrundea totul.

Mirat de priveliseca care i se 'nfățișa ochilor, întrebă care era cauza? Pân' a nu i se răspunde

insă și ca și cum ar fi vrut să mărescă confusiunea, o detunare teribilă s'auzi in spre partea grădinei, urmată de sgomotul unor geamuri cari se sdrobiseră.

— S'a omorît? ah! — strigă dómna Brădescu răpedându-se, ca un fulger, spre terața care da in grădină.

-- Curênd in grădină! săriți! îndemná Sofia cercêndu-se a se scula de pe scaun.

— Pentru Dumneđeu! ce e? ce s'a 'ntêmplat? — întrebă domnul Dumbrăvémnu.

— Matilda! Mórta! — i se respunse.

— Matilda! — esclamá el și ideia unei sinucideri venindu-ı in minte, urmă pe dómna Brădescu.

Toți se luară după dênsul.

Sgomotul geamurilor ce s'auđise sdrobindu-se și de care fusese urmată detunarea, era cel mai bun conducător pentru domnul Dumbrăvénu, că-cı îi aduse-aminte, lui, care nu-și perdea cumpétul nicı in cele mai grele momente, că nicăiri nu puteau fi geamuri in grădină de cât numai la pavilionul de pe movilița din capétul aleei cei mari.

Așa dér' își îndreptá pași in spre partea aceea.

Cu cât se apropia de pavilon, cu atât mirosul prafului de pușcă devenia mai simțitor; ajungênd vêđu geamurile sparte și asta-ı fu de ajuns ca să patrundă totul.

Puse mâna pe clanță și vru să deschidă, dér' ușa nu cedă, fiind, după cum șcim, închisă de Matilda pe din ântru; ochii îi insă putură vedea prin sticla transparentă a ușei pavilionului un spectacol inșorător.

Atunci forță ușa: brósca se sfărímă la sguđitura îi puternică, și el intră.

Matilda zăcea întinsă pe parchetul acoperit de sânge; pistolul era lângă dēnsa.

Domnul Dumbrăvėnu, pe a cǎruđ nobile figură o durere de părinte nedescrisă se întinsese ca un vėl cernit, se plecă și, rădicând frumosul cap al Matildei, il aședă p'un scaun; apoi își scóse balista din posunar, îi desfăcu vestmintele și i-o puse pe rană vrėnd să oprėscă sângele care nu încelase încă de a curge.

Pe când domnul Dumbrăvėnu era astfel ocupat, dómna Brădescu, însoțit de argați și urmată de Sofia care venia susținută de mana sea, intră în pavilon; vedėnd pe Matilda, îndată țipetele îi incepură să ample aierul și abia cu mare greutate domnul Dumbrăvėnu, cumnatul ei, o putu face să se linișcėscă asigurându-o că rana nu era de loc gravă.

Cu ajutorul femeielor rana fiind bine legată, sângele încetă de a mai curge

Pe când Matildei i se dau primele ajutóre,

neșce pași, venind în fuga, se auziră prin aleiă; un tinăr, cu capul descoperit, cu un mănunchiu de miosolis în mână și cu o scrisóre într'alta, alerga spre pavilon.

Vedënd mulțimea grămădită în pavilon, s'aruncă în mijlocul ei, ca un eșit din minți, îmbrăncind pe toți în lături din calea sa.

Sofia, vedëndu-l, rămase înmărmurită: acesta era Aureliu logodnicul ei.

— El aici? — murmură ea.

Și toți, cunoscëndu-l, fură cuprinși de aceeași înmărmurire.

Într'acestea Aureliu, isbutind în sfârșit a străbate pân' la Matilda, o îmbrățișă plângënd ca un copil.

— Vai! — gemu el, — am sosit prea târziu!

Și, acoperindu-o de sărutări, o conjura să se descepte, dându-i cele mai dulci numiri.

Pe când însă Aureliu se răpeșise ca s'o îmbrățișeze, buchetul și scrisórea îi scăpaseră din mâne; Sofia, care nu perdea din vedere nici cea mai mică mișcare a lui, se plecă și luă scrisórea de jos:

— Mórtă! Dumneđeule! — striga Aureliu. — Mórtă! și eu mai trăiesc? Nu! nu! trăind, nu puteam fi uniți; murind, vom fi pentru tot-déuna!

Și, aruncându-și ochii împregiur, zări pistolul;

se răpedi asupra Ți și, luându-l în mână, voi să-l descaree într'ensul; arma însă deja era descărcată de Matilda. Atunci el asvêrli cât colo și, desperat vru să se lovêscă cu capul de unul din pârêșii pavilionului; dêr o mână vèrtôsă îl opri: era domnul Dumbrăvênu care înțelesese ceia ce voia să facă și i se pusese în cale.

Un glas iubit are o fôrte mare influență asupra noastră; ast-fel glasul lui Aureliu făcu pe Matilda să deschidă ochii; ea vru să vorbêscă dêr, fiind slăbită de sângele ce Ți cursese, nu putu să pronunțe nici un cuvânt.

Înr'acestea Aureliu se sbătea în brațele de fer ale domnului Dumbrăvênu, strigând:

— Lasă-mê! Matilda e mórta, voiă muri și eu!

— Ah! cât o iubesc! — murmură Sofia privind-l cu o 'nduioșată durere.

Și cu tótă tenerețea ei, făcend o silință estremă de a nu șovăi, s'apropiă de el, îi luă mâna și Ți dîse cu o voce, care părea profetică, plină de o nobilă întristare:

— N'am sciut că o iubesci atât de mult; acum, când sciu totul, îți dîc să trăiesci. Trăesc de, că-cî și Matilda va trăi și veți fi fericiți, va fi a ta!

— Matilda va trăi? Ce-aud, Dumneșeule! Fii bine-cuvântată! — strigă el ingenunchiând și acoperind de sârutări mâna Sofiei care 'l rădică și 'l

duse spre Matilda ce privia, făr' a putea însă vorbi, aceia ce se petrecea în giurul ei.

Aureliu, vădându-o cum îl privia cu dragoste, se aruncă din nou în brațele ei exclamând:

— Trăiesci? Oh! ce fericire!

Er Sofia întinse părinților ei, — cari erau incremeniți de ceia ce vedeau petrecându-se de 'naintea ochilor lor, — biletul Matildei trimis lui Aureliu, făcându-le:

— Sacrificiu pentru sacrificiu! Ea a voit să-și sacrifice viața pentru fericirea mea, eu îmi sacrific fericirea pentru viața ei.

Orî cine-ar fi vădutu-o în acel moment, ar fi dis: Écă în adevăr un înger! atât devotamentul de soră revărsase pe figura ei ce-va ce aparținea Dumnezeui.

Toți, cuprinși de o via admiratiune, își plecară frunțile 'naintea ei.

X.

Cititorii nostri, nedomeriți ore cum de răpidea aparițiune a noului personagiu ivit în scenă, ne vor întreba pôte:

— Cine era acest Aureliu și ce relațiuni esistau între el și Matilda?

Ca să putem răspunde la această legitimă în-

trebare, suntem nevoiți a ne întorce puțin mai în urmă.

Scim că Sandu, însărcinat de Matilda să dea buchetul și scrisoarea în mâna lui Aureliu, plecase în totă graba îndreptându-se spre monăstirea Z....

Acéstă monăstire, situată pe un platou pitoresc, presintă ochilor un tablou încântător. La spațele ei un șir de dealuri, unele d'asupra altora, merge tot crescând până când se transformă în munți nemăsurați de pîtră cari se perdu în depărtare sub o colóre violetă; în fața ei valea, brăsdată d'un limpede periu, se întinde până la pólcele altor dealuri ale căror crește și cósle sunt acoperite de păduri.

Monăstirea nu e de loc mare: ochiul abia o póte distinge printre arborii ce-o încongioră și covârșesc înălțimea zidurilor ce-o compun. Un număr restrîns de călugărițe ocupă puținele chilii ce sunt construite în giurul vechiei bisericețe, zidită de când nu se mai ține minte.

O mulțime destul de numărósă se afla în țiuva aceia, strînsă dis-dediminéță, la monăstire; flăcăi și fete veniseră cu cărdul de prin satele învecinate gătiți cu tot ce aveau mai frumos și mai de valóre, ca să asiste la nunta Sofiei și să 'ntindă hora îndată ce serviciul divin se va sevârși.

Cei mai mulți, doritori să vedă pe miri sosind,

s'așezaseră pe còstele dealului, sau la umbra vr'unui stejar, sau lângă una din fontànile ce se găseau cu îmbelșugare aci, aruncându-și privirile in vale și urmând cu ochiul drumul ce trecea peste riu și se perdea între dealurile din față.

De-odată sunetele unor clopote, sburând pe aripele unui vânt ușor de primă-veră, le isbi aușul; apoi nu trecu mult și un șir de trăsuri eșiră dintre dealuri, trecură periul și urcară la mănăstire.

Toți, alergând din toate părțile, se grămădiră la pòrta mănăstirei și primiră pe noi și sosiți cu vii aclamări de bucuriă.

Acestia erau: ginerele Aureliu Mugurel și sora sa Maria cu părinții lor, nunți și mai mulți invitați, proprietari și arendași de prin vecinătate, toți prieteni atât ai familiei Mugurel, cât și ai familiei Dumbrăvènu; între acestia se aflau și câțiva tineri călări, amici ai lui Aureliu.

Veselia strălucia pe fețele tutulor; numai pe fața lui Aureliu se zăria o întristare, o nemulțămire pe care in zadar își punea toate silințele pentru ca s'o ascundă.

Babele, cari 'n tot-déuna n'au altă trebă, observaseră acela și și șoptiau una alteia părerile lor.

Fetele și flăcăii se minunau de frumusețea lui; fetele scoțend câte un oștat, privindul galeș, pe furiș exprimându-și una alteia câte o dorință;

flăcăii măsurându-l de sus până jos cu o naivă gelosie.

Ér bătrânii îl bine-cuveneau urându-î viață fericită.

În timpul acesta dónnele și domniî își făceau vizitele pe la starița monăstirei și pe la celelalte călugărițe cunoscute; domnișórele, in mijlocul cărora ochiul privitorului deosebia pe sorora lui Aureliu, un ínger de copilă, se preámblau pe cóstele dealului bënd apă din isvórele cele limpedi cu albele lor mână, intrând in vorbă cu fetele țeranilor și culegând împreună la florî, necontent insoțite de tenerii cavaleri ce fluturau in giurul lor, ér Aureliu isbutind a se depărta de părinții sei cari ședeau de vorbă cu starița in pridvor, măsura cu pași meditativi curtea interióră a monăstirei, oprindu-se din când in când ca să citească inscripția săpată pe pétra vr'unuia din mormintele ce ncongiurau biserica.

Preámblându-se, ochiî i se opriră pe un monument represintând un íngeraș care sbura spre cer; se opri in loc și, după ce admiră in destul gingașa figură a íngerașului, citi epitaful ce se afla săpat la piciórele lui:

Íngeraș lăsatu-am cerul
Să viu p'ast pământ de dor,
Si-astă qi, străbătënd eterul,
Ér spre cer iau linu-mi sbor.

Citind aceste versuri, câte o lacrimă i se arătă pe gena ochilor, și rămase pe gânduri; o voce însă care îi duse:

— Bună ziua, domnule!

Îl sustrase din gândirile cari îl ținuseră în loc.

Se întorse: Sandu, plin de sudore, era la spatele seu.

— Ah! tu ești, Sandule? Mulțămescu-ți. Dér ce ești așa asudat și găfâi ca și cum ai fi alergat ca un cal de poștă?

— Ba că să, ăică, domnule Aureliu, că tocmai așa e.

— Și ce te-a făcut s'alergi atâta?

— Voiam ca să-ți aduc mai curând ăst mănunchiu de flori.

Și îi presintă buchetul care, — Sandu având priceperea de a-i înfășura cotorele cu frunze ude — 'și păstrase prima lui frăgețime.

— Îți mulțămesc, Sandule, — duse Aureliu luându-l. — Și numai pentru asta ai venit în fuga?

— Ba nu! mai am să-ți dau un lucru.

— Și ce anume? — întrebă curios Aureliu.

— O scrisoare.

Și Sandu băgă mâna în induoiturile brêului căutând ce-va.

— O scrisóre? Și dela cine? — măi întrebă Aureliu a căruî curiositate crescea.

— Dela c'onița Matilda.

— Dela Matilda? Ah! unde e? adu-o, dă-mi-o măi curênd.

Și întinđend mâna smulse scrisórea pe care Sandu i-o presinta đicêndu-î:

— Êc'o!

Aureliu o desfăcu cu aceeași grabă cu care o smulsese din mâna lui Sandu și citi următóarele rêndurî:

„Primesce, Aureliu, aceste floricele pe cari, astăđi de diminétă, le-am cules pentru tine, ca să îți le ofer drept darul meu de nuntă. Chiar vesceđindu-se, te rog să le păstređi! Ele îți vor aduce aminte bucuriile ce nu țin decăt un moment speranțele ce per, amicițiile ce mor! Păstréză-le pentru amorul meu: Acésta e singura rugăciune ce îți adresez de pe marginilu mormêntuluî in care nu duc cu minc altă părere de rêu de cât aceia că nu te-am putut îmbrățișa pentru cea din urmă óră!

„Matilda.“

Cu cât citia, fața i se descompunea; in cele din urmă sângele îi inundă ânima pe care apêsă scrisórea Matildei, de aci i se urcâ in creierî și, nebun de durere, ne mai sciind ce face, alergă spre

locul unde erau oprite trăsurile și se aruncă în aceea a familiei sale strigând surugiului:

— La Dumbrăveni! În góna cailor!

Surugiul, de și înmărmurit de purtarea lui Aureliu, s'aruncă pe șea, plesni din biciu și caif porniră.

Îndată o confusiune, peste puțină de a fi descrisă, urmă plecării sale; într'un moment toți aflaseră despre ciudata sa plecare ce dede loc la diferite coniecturi.

Părinții și rudele sale, cari ședeau de vorbă cu starița, informându-se despre acesta, se răpeșiră în curte. Eșind la pórta monăstirei, mulțimea li arătară un nuor de praf ce se 'nălța dincolo de riu: era trăsură lui Aureliu care sbura ca vântul.

Turburați peste măsură, se deciseră a'l urma: Trăsurile se mișcară și una după alta, porniră în góna cailor după Aureliu.

Mulțimea, inchipuindu-și că ce-va neprevăduț trebuia să se fi întemplat și că nici o nuntă nu se va mai săvârși în ziua aceea, ora convenită fiind trecută de mult, începu a se imprășcia în toate direcțiunile. Învițații cei mai curioși, vrënd să afle desnodământul acestei nelălmăcite întemplări, se luară după trăsurile familiei Mugurel; cei-lalți se duseră spre casă.

Câl despre Sandu, buimăcit și el cu totul de

efectul ce produsese scrisoarea adusă de dânsul, reluă gânditor drumul spre Dumbrăveni, frământându-se în zadar cu firea ca să'și dea cu socoteala de ceia ce putea să fie scris pe petecul acela de hârtiă.

E p i l o g.

Când două animi sunt destinate să fie una a alteia, nimic nu le poate despărți; și ce putere s'ar opune óre destinului, această divitate contra decretelor căreia nici însuși lui Juoe, anticil n'au culezat să 'i dea vr'o putere?

Astfel erau Matilda și Aureliu.

Mugureii și Dumbrăveni, fiind două proprietăți vecine, cele două familii, Mugurel și Dumbrăvenu, nu formau decât una că-cî lă țeră prietenia e mai sinceră și mai strins legată de cât in orașe unde ghițósa etichetă străină a inlocuit curăția simțemintelor româneșei instrăinându-ne animele.

Ast-fel fiind între părinți cari, amici din cea mai fragedă copilărie, transmiteau, la rëndul lor, această amicitie copiilor, Maria nu era decât sorora Matildei și a Sofiei, ér Aureliu fratele acestor trei copile.

Dér timpul trecea și cu densusul trecea și prima copilăria și, ca in tot-déuna, amicia incepea să facă loc înclinației. In scurt, in jocurile lor, Aureliu și Matilda erau nedespărțiți.

Veni însă timpul când trebuia să se despartă: timpul studiului, și Aureliu schimbă câmpenia pe oraș, ér înclinația dintre el și Matilda, se schimbă in amor.

Acum nu se mai întrevedeau decât in timpul vacanțiilor; atunci petrecerile celei dintăiu copilării își reluau locul și amorul lor creșcea din ce in ce.

Nu trecu însă mult și Matilda pe care scim cum dómna Brădescu o iubia, părăsi țera spre a'și completa studiile, — pentru care avea o aplecare deosebită, — in străinătate.

De aci 'nainte Aureliu nu mai vedea decât pe sorora sa și pe Sofia curi, de aceiași etate, pă-reau a fi sorori de sânge precum erau sorori de animă. Terminându'și și studiile, se întórse in sinul familiei, la Mugurel, unde găsi pe toți, afară de Matilda, a cărei plecare o scia și a cărei lipsă nu-l mai impresiona acum.

Viéța de București, cu sgomotul, cu distracțiile, cu miseriile ei, schimbă adesea cu totul pe om: Aureliu de astăzi nu mai era cel de altădată și Sofia, care 'și completase educațiunea într'un

pension, nu mai era copilă, sora lui cea de altădată; acum era pentru dânsul domnișora Sofia.

Sofia însă, în fond, era aceeași, tot copilă cea sglobiă, fără griji, cu înima deschisă, și schimbarea lui Aureliu o puse pe gânduri; de aci ușore imputări, scurte întrevorbiri, dulci întrețineri al căror rezultat fu că Sofia nu întârziă de a iubi pe Aureliu.

Nevinovăția ascunde rău iubirea; părinții nu întârziară să observe acesta, și pentru că timpul nu era nepriincios ca speranțele lor să fie realizate, deciseră însoțirea lor.

Aureliu, a cărui inimă își păstrase fondul curăției de simțeminte, și mărinimia ce o caracteriza, nu găsi de ce s'ar opune voinței părinților și n'ar face fericirea Sofiei, care o merita din toate punctele de vedere și pe care i se părea și lui c'o iubia; despre Matilda, nici nu-i mai venise în minte: trecutul era mort ca toate trecuturile; focul iubirii lui de odinioară acum zăcea sub cenușa timpului. Ast-fel d'ér logodna se s'evârși, spre marea bucuriă a tuturilor, fixându-se și ziua nunței după sărbătorile Pascelor.

Scim însă că Matilda reveni la Dumbrăveni tocmai în timpul acestor preparative; revederea ei și a lui Aureliu, cari în frageda copilărie se iubiau cu totă nevinovăția vârstei lor, trebuie să

fie funestă Sofiei: anii potolese amorul, d'ér nu-l sting, a d'is, cu drept cuvânt, Lord Byron, cenuşa sub care zăcea acoperită iubirea lui Aureliu, dispăru la suflarea ingerescei voci a Matildei, care străbătu până în fundul animei lui și 'i desceptă toate amintirile trecutului, și focul se reaprinse cu mai multă furiă, cum este or' ce foc când suflarea 'l atinge.

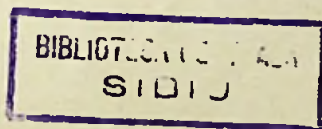
În zadar Matilda porunci animei ei, în zadar Aureliu încercă să năbușească simțământul redescerp-tatei iubiri, prin acela al datoriei: ei erau născuți unul pentru altul.

Am vădut teribila hotărîre ce 'și luase Matilda numai pentru că, trăind, se simția necapabilă de a 'și putea ucide anima și nu voia ca fericirea sororei séle să fie turburată. Ea prevedea că și Aureliu care tot se stăpânea, nu va putea fi mai mult stăpân pe sine și nu voia ca iubirea ce Sofia avea pentru el, să fie respălătită prin trădare, și 'și alese remediul ce singur putea, după părerea ei, să facă pe Sofia fericită: sinucidul, blămabil în sine d'ér' măreț prin cauza ce-o făcea să se hotărêscă la esta: Sacrificiul vieței ei pentru fericirea sororei séle.

Un devotament mare găsesce tot-déuna imitator' în anime frumoase și dă în tot-déuna rezultate fericite; esemplul l'avem în Sofia care scim cum,

vedând totă măreția devotamentului Matildei, a renunțat la unirea ei cu Aureliu, și 'n fericitul desnodământ al acestei întâmplări, că-cî nu trecu mult și Matilda fu vindecată de rana ce 'și pricinuisse: mâna'i de femeia, descărcând arma, tremurase, — țeva pistolului care era îndreptată spre inimă alunecase înlăturî și glonțul, sburând, trecu pe sub subsuoră sdreindu-î còstele și eșise afară prin geamurile a căror sdrobire o causeră. Întremată pe deplin, Matilda și Aureliu primeau bine-cuvântarea părinților și preotului in aceeași bisericuță a mănăștirea Z..., unde era hotărit, cu puțin mai 'nainte să se sêvârșescă cununia Sofiei.

Fine.

BRAȘOV
TIPOGRAFIA LÖW, GERULA & COMP.
1881.

